واکنش جهانی و عربی به مرگ زرقاوی

گروه بین‌الملل: مرگ تروریست افسانه‌ای ابومصعب زرقاوی، در میان کشورها و محافل عربی با واکنش‌های متفاوتی همراه بود. شبکه‌های خبری عربی از جمله الجزیره و العربیه با اعلام خبر کشته شدن زرقاوی سنگ تمام گذاشتند و به خصوص شبکه الجزیره عمده برنامه‌های خود را طی روزهای پنجشنبه و جمعه به ماجرای ترور زرقاوی و تاثیر این حادثه در اوضاع عراق اختصاص داد. شبکه العربیه نیز با تیتر «پایان زرقاوی» البته با توجهی کمتر همین رویه را در پیش گرفت. شبکه الجزیره با ترفندی منحصربه‌فرد به سراغ خانواده زرقاوی در اردن رفت و با شوهرخواهر او گفت‌وگویی طولانی ترتیب داد که با تعریف و تمجیدهای متوالی و شرح مجاهدت‌های زرقاوی همراه بود. همین تلویزیون در ادامه کار خود قصد داشت از سایر اعضای خانواده و بستگان زرقاوی در این شهر گزارش تهیه کند که ماموران امنیتی اردن مانع کار این شبکه شدند. اولین بار خبر کشته شدن زرقاوی را نوری المالکی نخست‌وزیر جدید عراق اعلام کرد. وی طی کنفرانسی به همراه زلمای خلیل‌زاد سفیر افغانی تبار واشینگتن در عراق و ژنرال جورج کیسی گفت زرقاوی کشته شد. خبرنگاران حاضر در جلسه به محض شنیدن این خبر بی‌اختیار کف زدند. سپس المالکی گفت: هلاکت زرقاوی پیامی برای تمامی کسانی است که به خشونت و ترور و کشتار مردم عراق برای توقف روند دموکراسی در عراق روی آورده‌اند. وی ادامه داد: این موضوع همچنین پیام آشکاری است مبنی‌بر اینکه عملیات تروریستی و خشونت نمی‌تواند همت و اراده مردم را برای ادامه روند سیاسی متوقف کند. المالکی افزود: هرچند تروریسم همچنان بزرگترین چالش در برابر روند سیاسی عراق است اما طرح آشتی ملی و شروع بازسازی و سازندگی عراق عوامل مهمی برای ادامه روند سیاسی کنونی است. برای نوری المالکی که به تازگی کابینه خود را تکمیل کرده و با ارائه طرح آشتی ملی و آزادی زندانیان سعی می‌کند روند سیاسی عراق را به پیش برده و در جهت آرامش سوق دهد، اعلام خبر کشته شدن زرقاوی مهم‌ترین برگ برنده او در این شرایط خواهد بود. وی که هم‌زمان طرحی امنیتی را هم در عراق پیش می‌برد سعی می‌کرد با اعلام این خبر به تروریست‌ها هشدار دهد که آنها نیز سرنوشتی چنین خواهند داشت و می‌بایست از این راه برگشته و به روند سیاسی روی آورند. در کنار او زلمای خلیل‌زاد به هلاکت رسیدن زرقاوی را به نخست‌وزیر، قوای مسلح و مردم عراق تبریک گفت و بر ادامه حمایت آمریکا از دولت نوری المالکی تاکید کرد. ژنرال جورج کیسی هم با تشریح عملیات کشتن زرقاوی گفت: پیش از حضور نیروهای آمریکایی، نیروهای پلیس ملی عراق محل را به محاصره درآورده و با حمله هوایی دقیق محل اختفای زرقاوی هدف قرار گرفت. مردم عراق به خصوص آنهایی که اهمیت این خبر را می‌دانستند به محض شنیدن خبر کشته شدن زرقاوی به شادی پرداختند و به نشانه این شادی تیر هوایی شلیک کردند. با این حال دولت عراق پس از انتشار این خبر و برای پیشگیری از حوادث تروریستی در بغداد حکومت نظامی اعلام کرد. با وجود این انفجار دو اتومبیل در یک منطقه شیعه‌نشین بغداد ۱۵ کشته بر جای گذاشت. یک مقام وزارت دفاع عراق درباره برقراری حکومت نظامی گفت: حکومت نظامی تدبیری برای ماندن مردم در خانه‌ها است چرا که می‌تواند بمب‌گذاری‌های بیشتری در پی کشته شدن زرقاوی در کار باشد. همچنین تردد خودروها در بغداد و بعقوبه- نزدیک محلی که زرقاوی کشته شد- از ساعت ۱۱ صبح به وقت محلی تا ۱۷ ممنوع است. جلال طالبانی رئیس‌جمهوری عراق با شنیدن خبر کشته شدن زرقاوی گفت: این پایان فرد جنایتکاری است که علیه همه مردم عراق اعلام جنگ کرده بود. طالبانی افزود: بارزترین درس عبرت از مرگ زرقاوی این است که خشونت در عراق مردود است و اینکه جریان‌های سیاسی از طریق صندوق‌های رای می‌توانند رقابت کنند. وی همچنین از گروه‌های مسلح خواست به روند سیاسی روی آورند. هوشیار زیباری وزیر خارجه عراق نیز گفت: امروز روز بسیار خوب و سعادتمندی برای مردم عراق است. وی مرگ زرقاوی را ضربه‌ای محکم بر گروه‌های تروریستی توصیف کرد. سیدعبدالعزیز حکیم رئیس ائتلاف یکپارچه عراق کشته شدن زرقاوی را به ملت عراق تبریک گفت و افزود: این خبر بر مردم صبور عراق، خانواده‌های شهدا و کسانی که در این سال‌ها قربانی فکر و اقدام جنایتکارانه این شرور شدند گوارا باد. حکیم که برادرش آیت‌الله محمدباقر حکیم را به خاطر اقدامات جنایتکاران زرقاوی از دست داده است، گفت: همه گروه‌های عراقی نبرد خود را با تروریست‌ها، تکفیری‌ها و صدامی‌ها ادامه خواهند داد. در همین رابطه حسین شهرستانی وزیر جدید نفت عراق هم گفت: مرگ زرقاوی موجب کاهش حملات تروریستی و خشونت در عراق شده و این مسئله موجب افزایش تولید و صادرات نفتی عراق به خصوص مناطق شمالی این کشور خواهد شد. در خبرها آمده بود قیمت نفت در سطح جهانی کاهش یافت و به هفتاد دلار رسید. در افغانستان حامد کرزی مرگ زرقاوی را گام مهمی در رهایی جهان از تهدید تروریسم توصیف کرد و او را به همراه القاعده مسئول کشتن هزاران نفر در عراق و افغانستان دانست. همچنین تسنیم اسلم سخنگوی وزارت امور خارجه پاکستان کشته شدن زرقاوی را پیشرفت برای مبارزه علیه تروریسم توصیف کرد. وی گفت: در نتیجه کشته شدن زرقاوی، اوضاع امنیتی در عراق مطلوب‌تر خواهد شد.

■ واکنش القاعده

دیروز ایمن الظواهری طی سخنانی که الجزیره آن را پخش کرد از زرقاوی و عملیات او علیه نیروهای آمریکایی تقدیر و تشکر کرد. خبرنگار الجزیره گفت که این نوار قبل از مرگ زرقاوی پر شده است. القاعده البته بر روی یک سایت اینترنتی مرگ زرقاوی را تایید کرد و او را شهید نامید. این شبکه در عین حال تاکید کرد که راه او ادامه خواهد داشت. یکی از دستیاران اسامه بن لادن نیز در پاکستان گفت: شهادت زرقاوی جهاد در عراق را تضعیف نمی‌کند بلکه به زودی خواهید دید حملات تلافی‌جویانه بیشتری از سوی هواداران وی انجام می‌شود. شاخه القاعده در عراق هم با تایید خبر مرگ زرقاوی قول داد به «مبارزه مقدس» خود در این کشور ادامه دهد. این گروه افزود: «ما به شما خبر مسرت‌بخش شهادت شیخ مجاهد ابومصعب زرقاوی را می‌دهیم. مرگ رهبر ما زندگی ما است و به عزم ما برای ادامه این جنگ مقدس می‌افزاید.» همچنین در خبری دیگر ملاعمر رئیس گروه طالبان نیز تاثیر مرگ زرقاوی در مقاومت عراق را رد کرد و طی بیانیه‌ای که از سوی صمد حنیف سخنگوی این گروه قرائت شد گفت: «من و همه مسلمانان مقاومت در افغانستان، از مرگ زرقاوی بسیار متاسف و اندوهگین هستیم.»

■ خانواده زرقاوی

برخی از اعضای خانواده زرقاوی در گفت‌وگو با شبکه‌های عربی با ستایش از مجاهدت‌های زرقاوی مرگ او را تاسف‌بار می‌خواندند. در عین حال شبکه الجزیره طی گزارشی که از اردن تهیه کرده بودنشان داد در شهر الزرقاو خیمه‌ای برپا شده بود که روی آن نوشته شده بود: «عرس الشهید ابومصعب الزرقاوی». خبرنگار این شبکه یادآور شد که خانواده زرقاوی به مناسبت شهادت او مراسم جشن برپا کرده‌اند و از مردم می‌خواهند به جای تسلیت به آنها تبریک بگویند. دولت اردن که ابتدا دست داشتن خود در عملیات کشتن زرقاوی را تکذیب کرده بود، سپس طی اظهاراتی رسمی تایید کرد که در این کار دست داشته است. ظاهراً نیروهای امنیتی اردن در طرفداران زرقاوی نفوذ کرده و از این طریق اطلاعاتی را در رابطه با محل اختفای او به دست آورده بودند. این اطلاعات در اختیار نیروهای آمریکایی و عراقی گذاشته شده بود. چندی پیش زرقاوی با انفجار دو هتل در اردن ده‌ها نفر را کشته و بیش از یک صد نفر را مجروح کرده بود. در همین حوادث تروریستی بود که مصطفی عقاد کارگردان مشهور سوری و سازنده فیلم «محمد رسول‌الله» به همراه دخترش کشته شد.

■ واکنش فلسطین و اسرائیل

واکنش فلسطینی‌ها به مرگ زرقاوی بسیار عجیب بود. شبکه الجزیره طی گزارشی تعدادی از جوانان فلسطینی را در غزه نشان داد که به مناسبت مرگ زرقاوی تظاهرات کرده و به نفع او شعار می‌دادند. آنها با خود پوستری حمل می‌کردند که روی آن نوشته شده بود «فارس جدید» یعنی سلحشوری تازه. در همین رابطه اطلاعیه‌ای به نقل از جنبش حماس پخش شد که زرقاوی را «شهید» توصیف کرد و گفت: «با قلب‌هایی مومن، جنبش حماس شهادت برادر مجاهد قهرمان ابومصعب زرقاوی را به ملت فلسطین و همه ملل عربی و اسلامی تسلیت می‌گوید.» اما چندی بعد سامی ابوزهری سخنگوی این جنبش اطلاعیه مذکور را تکذیب کرد. الزهری در عین حال زرقاوی را سمبل مبارزه با اشغالگری توصیف کرد. با این حال دولت خودگردان فلسطین هنوز واکنش رسمی به این حادثه نشان نداده است. سایر کشورهای عرب نیز ـ تا لحظه تنظیم این گزارش ـ هنوز در رابطه با مرگ زرقاوی بیانیه‌ای رسمی منتشر نکرده‌اند. در همین رابطه دیروز ایهود اولمرت نخست‌وزیر اسرائیل طی گفت‌وگویی تلفنی با عبدالله دوم پادشاه اردن و جورج بوش رئیس‌جمهور آمریکا کشته شدن زرقاوی را به آنان تبریک گفت. وی به بوش گفت: اقدامات سران واشینگتن نشان داد که می‌توان تروریسم را شکست داد. بی‌تردید مرگ زرقاوی بر جوانان پرشور عربی که خواستار مبارزه‌ای صلیبی با نیروهای آمریکایی در عراق بودند، تاثیر مهمی خواهد گذاشت. این حادثه می‌تواند برای بخش عمده‌ای از آنان درس عبرتی باشد و در عین حال براساس برخی از جریان‌های تندرو نیز می‌تواند شور و انگیزه تازه‌ای ایجاد کند. خبر کشته شدن زرقاوی برای سران عربی که به نوعی درگیر با تروریسم و القاعده بودند خبری خوشحال‌کننده خواهد بود، اما برای توده‌های عربی که از رژیم‌های استبدادی رنج می‌برند می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که با تفکرات قرون وسطایی امثال زرقاوی و گروه‌های مشابه آن نمی‌توان راه به جایی برد و برای رسیدن به رفاه و آزادی باید راه‌حل دیگری را در پی گرفت.

■ واکنش رهبران جهان

جورج بوش رئیس‌جمهور آمریکا کشته شدن زرقاوی را یک پیروزی مهم برای ملت عراق و آمریکا دانست و بر ضرورت ادامه مبارزات در برابر تهدیدهای تروریستی تاکید کرد. رئیس‌جمهور آمریکا در سخنانی پس از اعلام خبر کشته شدن ابومصعب الزرقاوی ضمن تبریک به نیروهای کشورش در عراق گفت: «کشته شدن زرقاوی ضربه‌ای کاری به تشکیلات القاعده و تحولی بزرگ برای دولت جدید عراق محسوب می‌شود. این کار که با همکاری نیروهای عراقی و عزم و اراده نوری المالکی نخست‌وزیر این کشوردر راستای مبارزه با تروریسم محقق شد نشانه پیروزی بزرگ ما در جنگ علیه ترور در عراق است.» با این حال بوش تاکید کرد که مرگ زرقاوی، خشونت‌ها در عراق را متوقف نخواهد کرد و تاثیری در زمان عقب‌نشینی نیروهای آمریکایی از عراق نخواهد داشت. بوش در کاخ سفید اعلام کرد که الزرقاوی کشته شده اما مشکلات و نیاز به حضور سربازان آمریکایی در خاک عراق همچنان وجود دارد. بوش گفت معتقد است خشونت‌های فرقه‌ای در عراق نیز همچنان ادامه خواهد داشت. رئیس‌جمهور آمریکا ضمن ابراز خرسندی از تکمیل کابینه دولت عراق و رای اعتماد پارلمان به وزرای پیشنهادی دولت مالکی بر ضرورت ادامه بازسازی عراق و برقراری صلح و آشتی در میان اقشار مختلف مردم این کشور تاکید کرد و گفت: «مرگ زرقاوی به معنای پایان وظایف و مسئولیت‌های ما در عراق نیست و ما باید همچنان به مبارزات خود ادامه دهیم.» بوش در شرایطی که مردم آمریکا همچنان مخالف حضور نظامی در عراق هستند گفت که آمریکا روزهای سختی را در عراق در پیش رو دارد و مردم آمریکا را به صبر و بردباری فراخواند. با این حال بوش گفت که با کشته شدن زرقاوی اعتماد به نفس بیشتری پیدا کرده است تا در مسیر هدف نهایی که همان «شکست تروریسم و جهانی صلح‌آمیز» است گام بردارد. طبق نظرسنجی‌های صورت گرفته توسط شبکه‌های خبری پس از کشته شدن زرقاوی میزان محبوبیت بوش افزایش یافته است. این در حالی است که در نظرسنجی‌های قبلی حمایت از بوش به ۳۳ تا ۳۵ درصد رسیده بود و بدترین میانگین در تاریخ روسای جمهور آمریکایی به شمار می‌رفت. قرار است روز دوشنبه مشاوران امنیت ملی و سایر اعضای کلیدی هیات دولت آمریکا در کمپ دیوید در نشستی به بررسی مسئله عراق و اقداماتی که باید پس از کشته شدن زرقاوی در عراق صورت گیرد، بپردازند. در نشست روز سه‌شنبه کمپ دیوید سفیر عراق در واشینگتن حضور خواهد داشت و تماسی ویدئویی نیز با نخست‌وزیر عراق و هیات دولت او صورت خواهد گرفت. به گفته برخی کارشناسان، بعد از نشست‌های کمپ دیوید، بوش کاهش تدریجی نیروهای آمریکایی در عراق را اعلام خواهد کرد و به این ترتیب بیشترین نیروها تا قبل از آغاز سال نو به کشورشان بازمی‌گردند. در این حال تونی بلر نخست‌وزیر انگلیس در نخستین واکنش لندن به کشته شدن زرقاوی، آن را خبری بسیار خوش توصیف کرد. وی در نشست مطبوعاتی خود در لندن اعلام کرد ضربه به القاعده در عراق به معنای ضربه به القاعده در هر جای دیگر است. او هشدار داد که هواداران تشکیلات القاعده همچنان به حملات خود ادامه خواهند داد. بلر گفت: نباید دچار توهم شویم. کشتارها ادامه خواهد داشت و هنوز موانع زیادی برای پیروزی نهایی وجود دارد. نخست‌وزیر انگلیس مرگ الزرقاوی را برای ادامه فعالیت‌های نوری المالکی نخست‌وزیر عراق در جهت برپایی دموکراسی بسیار ارزشمند دانست. مارگارت بکت وزیر خارجه انگلیس نیز گفت: «هر تحولی که نگرانی‌های مردم عراق برای تثبیت اوضاع را رفع کند مفید است.» کوفی عنان دبیرکل سازمان ملل مرگ شورشی اردنی در عراق را موجب خرسندی دانست و گفت یک فرد خطرناک و جانی از بین رفت و دیگر نمی‌تواند به عراقی‌ها صدمه بزند هر چند که خشونت در این کشور جنگ‌زده پایان نمی‌پذیرد. عنان افزود: «زرقاوی مسئول جنایات سبعانه بوده و فردی است که مشکلات فراوان برای دولت و مردم عراق ایجاد کرده بود. مردم عراق که تنها صلح و ثبات می‌خواهند از ترس نمی‌توانستند به خیابان‌ها بروند. فکر می‌کنم همه آنها خشنود هستند. البته ما نمی‌توانیم به ظاهر نشان دهیم که خشونت تمام شده است ولی به هر حال خیال مردم از این مرد خطرناک و جانی که به بسیاری از مردم صدمه زده راحت شد.» عنان خاطرنشان کرد که نمی‌توان مرگ زرقاوی را طبق کنوانسیون ژنو محکوم کرد چون عراق منطقه جنگی است. او گفت: «گروه‌های مختلفی با هم می‌جنگند. شبه‌نظامیان، ارتش و دیگران در منطقه هستند. در مورد زرقاوی هم باید گفت که او در حال جنگ بود. فکر نمی‌کنم بتوانیم مرگ او را در گروه قتل‌های هدفدار قرار دهیم.» جان هاوارد نخست‌وزیر استرالیا خبر کشته شدن زرقاوی در عراق را خبر بسیار خوبی برای مردم این کشور و ضربه‌ای به تروریسم خواند. هاوارد با انتشار بیانیه‌ای گفت زرقاوی اصلی‌ترین معمار تروریسم بود و مرگ او تسلی خاطری برای مردم عراق ـ نخستین قربانیان جنایات او ـ خواهد بود. هاوارد ضمن تقدیر از تلاش‌های نخست‌وزیر عراق گفت نه تنها یک جنایتکار از بین رفت بلکه تمامی تروریست‌های عراق تضعیف شدند. دولت فرانسه نیز که مخالف سرسخت آمریکا در حمله به عراق بود ابراز امیدواری کرد کشته شدن زرقاوی موجب کاهش خشونت در این کشور جنگ‌زده شود. رامسفلد وزیر دفاع آمریکا نیز ضمن با اهمیت خواندن مرگ زرقاوی گفت: «این مسئله به معنای پایان خشونت‌ها در عراق نیست و اگر فکر کنیم مرگ او به خشونت‌ها در عراق پایان می‌دهد حرف کاملاً بی‌معنایی زده‌ایم.» او حتی گفت که ممکن است خشونت‌ها افزایش پیدا کند. جونیچیرو کویزومی نخست‌وزیر ژاپن در گفت‌وگویی با خبرنگاران این حادثه را گامی در جهت بهتر شدن شرایط امنیتی در عراق دانست و ضمن استقبال از رای اعتماد مجلس نمایندگان عراق به کابینه مالکی، این حرکت را گامی برای مستحکم شدن بنیاد دولت عراق توسط مردم این کشور دانست. او گفت توکیو همچنان به تلاش‌های خود برای کمک به عراق ادامه می‌دهد. او قول داد درباره زمان خروج نیروهای ژاپنی از عراق با رعایت همه جوانب تصمیم بگیرد. پیش از این وزیر خارجه ژاپن گفته بود که با تکمیل کابینه عراق، نیروهای این کشور از عراق خارج خواهند شد.